

Og der har vi måske lavet nogle fejl, det tager jeg da gerne på mig; men jeg tror det nu ikke.

Og så lige ganske kort til sidst til hr. Bjørn Elmquist: Jeg deler opfattelsen af, at det her har været en meget, meget god og meget sober debat. Kan vi blive ved på den måde, så er vi jo kommet milevidt frem i forhold til, hvor vi før har været i den retspolitiske debat i det her Folketing. Og kommer der bare det ud af den, så synes jeg, den har været fantastisk. Men derudover mener jeg, vi kan takke for meget mere. Og det er så også en tak til regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 37 af Margrete Auken (SF) (se foran) forkastedes, idet 15 (SF og EL) stemte for, 100 (S, V, KF, RV, FP og CD) imod; 3 (DF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:
8) Første behandling af lovforslag nr. L 201: Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Strafansvar for juridiske personer).
 Af justitsministeren (Bjørn Westh).
 (FremSAT 7/2 96).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Per Kaalund (S):
 Socialdemokratiet finder i lighed med de udtalelser, der ligger fra Straffelovrådet og fra Justitsministeriet, at kollektivt ansvar bør oprettholdes i dansk lovgivning, og det vil sige det, vi i daglig tale benævner selskabsansvar, der i form af bødestraf kan pålægges navnlig erhvervsdrivende selskaber. Hjemmel til dette findes i dag i over 200 særlove, hvilket, som også påpeget af Straffelovrådet, nok er indføjet noget rutinepræget, og der henstilles også til en kritisk efterprøvelse af dette store antal.

Formålet med lovforslaget er dels at indføre nogle generelle bestemmelser i straffeloven om kollektivt ansvar, f.eks. ansvarssubjekter og ansvarsbetingelser, således at der i særlove kan henvises hertil, og dels er det formålet at tydeliggøre, at også lovovertrædelser, der begås af stat og kommuner, omfattes. Hidtil har standardbestemmelserne lydt på, at det kunne dreje sig om aktie-, anparts- og andelsselskaber og lignende. Lovforslaget foreslår, at »og lignende« erstattes med »interessentskaber, foreninger, fonde, boer, kommuner og statslige myndigheder«.

Det kan vi fra Socialdemokratiets side støtte. Der faldt jo som bekendt for nogle år siden en dom i Højesteret om manglende kildeskatteindbetaling fra Farum Kommune, og dér sagde Højesteret, at man ikke kunne sætte en kommune ind under betegnelsen »og lignende«.

Det skal understreges, at når der er tale om stat og kommuner og andre dertil knyttede, gælder det ikke myndighedsudøvelse, men udelukkende offentlig virksomhed, der kan sammenlignes med private virksomheder.

Der indføres også som den tredje del af det kollektivt ansvar for større enkeltmandsvirksomheder, når virksomheden i størrelse og organisation kan sidestilles med et selskab. Her bliver der selvsagt mulighed for fortolkning. Hvad er en stor virksomhed, og hvorledes er den organiseret? Det må derfor være rigtigt, som også anført fra justitsministerens side, at der bliver tale om virksomheder, der klart kan sammenlignes, når der er tale om egentlige selskaber og private enkeltmandsvirksomheder.

Spørgsmålet om det såkaldte objektive individualansvar, dvs. enkeltpersoners ansvar – det kunne være direktører og ledere i virksomheder – for en handling eller en undladelse, der hverken kan tilregnes den pågældende som forsætlig eller som uagtsom, har været overvejet. Straffelovrådet har anbefalet, at disse bestemmelser, der findes i ca. 20 love, bliver ophævet bortset fra medieansvarsloven. Justitsministeren har på sin side anbefalet, at de gældende bestemmelser underkastes en kritisk vurdering, og det kan vi fra Socialdemokratiets side støtte, men vi er indstillet på en grundig drøftelse også af dette forhold i forbindelse med udvalgsbehandlingen.

Vi kan anbefale lovforslaget også under henvisning til, at det udsendes til høring også hos de kommunale organisationer, der ikke blev hørt i første omgang.

Erling Oxdam (V):

Lov om ændring af straffeloven (strafansvar for juridiske personer) er emnet, og § 1 nævner, at en juridisk person kan straffes med bøde, når det er bestemt ved eller i henhold til lov.

Så kunne man spørge, hvad en juridisk person er. Det har den foregående ordfører været inde på. Det er anpartsselskaber, aktieselskaber, andelsselskaber, interessentskaber, foreninger, fonde, boer, kommuner og statslige myndigheder. Der mangler f.eks. stiftelser i den eksempelvis, som her er med, men der står jo til gengæld, at det omfatter enhver juridisk person, ethvert selskab, enhver kollektiv enhed, så selv om det er farligt at nævne en hel masse eksempler, behøver man ikke slutte modsætningsvis.

I modsætning til en juridisk person står naturligvis en fysisk person, som straffeloven i øvrigt omhandler. Ikke desto mindre omfatter lovforslaget også enkeltmandsfirmaer, for så vidt de navnlig under hensyntagen til deres størrelse og organisation kan sidestilles med de nævnte juridiske personer. Det finder jeg betænkeligt. Det er blevet påpeget i en lang række høringssvar til selve Straffelovrådets betænkning – f.eks. af præsidenten for Vestre Landsret, præsidenterne for retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Dommerfuldmægtigforeningen, politidirektøren i København, Rigsadvokaten, Foreningen af Politimestre i Danmark og politimesteren i Århus, altså i en bred række høringssvar – at det er betænkeligt, og ikke desto mindre har justitsministeren ladet Straffelovrådets forslag gå uforandret over i lovforslaget. Her bliver noget for Retsudvalget at se på i løbet af lovforslagets behandling, en præcisering af, hvad denne bestemmelse om enkeltmandsfirmaer skal betyde.

En bestemmelse, der er god, er den nye § 27 i straffeloven. Strafansvar for en juridisk person forudsætter, at der inden for dens virksomhed er begået en overtrædelse, der kan tilregnes en eller flere til den juridiske person knyttede personer eller den juridiske person som sådan. Det er det, der hedder tilregnelighed.

Her vil jeg sige, at Straffelovrådet har i den forbindelse overvejet de gældende særlovsbestemmelser om objektivi individualansvar, dvs. en enkelt persons ansvar for en handling eller undladelse, der hverken kan tilregnes ham som forsætlig eller uagtsom. Rådet foreslår, at anvendelsen af denne skærpede ansvarsform ophører i dansk ret. Det synes jeg er en god ting, men jeg vil gerne have at vide af justitsministe-

ren, om det er ordnet med den bestemmelse, jeg her nævnte.

Bestemmelsen om, at der også ved udmålingen af bøderne skal tages hensyn til den opnåede eller tilsigtede fortjeneste eller besparelse, finder jeg ganske rimelig.

Og der er en anden bestemmelse, der også er klar: Den bødefældte kan ikke kræve bøden betalt eller erstattet af andre. Man kan altså ikke vælte det over på andre, men til gengæld siger kommentarerne eller bemærkningerne, at hvis nogen har betalt den for den domfældte, så har han krav på at få pengene tilbage, og da det jo er en juridisk person – som jeg har nævnt hvad er – kan man selvfølgelig ikke indsætte en juridisk person, det har jo ingen mening, til afsoning, så derfor skal der aldrig i den slags sager her fastsættes en forvandlingsstraf.

Med hensyn til forældelse er der også noget, man må se på i udvalget. Hvis forældelsen afbrydes over for nogen, som har handlet på en juridisk persons vegne, har fristafbrydelsen også virkning i forhold til den pågældende juridiske person, men ikke omvendt. Her kræves en nærmere forklaring. Måske ville det være rigtigt med denne lov – selv om det er en lille lov, så er den svær – at man fik en teknisk gennemgang.

Formålet med loven er at virke præventivt og indføre nogle ganske generelle bestemmelser om kollektivt ansvar i straffeloven. Venstre vil kunne anbefale lovforslaget som helhed, bortset fra de ting jeg har nævnt her.

Gitte Seeberg (KF):

Min gennemgang af lovforslaget her bliver knap så teknisk som Venstres ordførers, men jeg vil sige, at når man bare læser lovforslaget og de enkelte bestemmelser, så ser det meget enkelt ud også rent juridisk, men når man går ned i bemærkningerne til lovforslaget, synes jeg, det bliver en lille smule indviklet og lidt problematisk.

Men lovforslaget bygger som bekendt på Straffelovrådets betænkning om juridiske personers bødeansvar, og når man nu har taget det op, så er det, fordi der er behov for i straffeloven klart at definere spørgsmålet om strafansvar for juridiske personer, herunder den kreds af personer, der er omfattet af lovens § 26. Det kan vi sådan set kun tilslutte os, og særligt glæder det os at se, at kommuner og statslige myndigheder nu også bliver omfattet af loven, i det omfang de udøver erhvervs mæssige aktiviteter. Den ligestilling er vi særdeles tilfredse med.

Der er nu også forslag om, at enkeltmands-virksomheder kommer ind under bestemmelsen her. Det kan der selvfølgelig også være god grund til, men umiddelbart forekommer det mig en lille smule kompliceret, og jeg synes også, høringsvarene peger på, at der kan være nogle afgrænsningsproblemer. Det var hr. Kaalund i øvrigt også inde på, men alt det kan vi beskæftige os med i udvalget.

Det fremgår også, at rådet har beskæftiget sig med objektivt individualansvar, og det må siges at være yderst interessant. Det, der er lagt op til, er også et skridt i den rigtige retning, men jeg må tilstå, og det kan så bero på mine egne manglende evner, eller hvad man skal sige, at jeg ikke kan se, hvor det står. Er det intention, der er lagt op til, eller kan man fortolke § 27 sådan, at det er det, der står i § 27, stk. 1? Det kan jeg ikke se.

Men hvis tanken med loven er – hvis en arbejdstager f.eks. overtræder arbejdsmiljøloven – at arbejdsgiveren herefter ikke kan straffes, hvis han ellers har gjort det, han skulle, så synes jeg bestemt, at det er et skridt i den rigtige retning.

Men som sagt synes jeg, at lovforslaget er kompliceret, men indeholder mange gode elementer. Jeg er også glad for, at der i fremsættelsen står, at det er et lovforslag, som ministeren er villig til at forhandle med partierne om, og at vi kan inddrage de råd og det, vi også får udefra, i vores forhandlinger.

Men vi vil i hvert fald gå positivt ind i udvalgsarbejdet.

Anne Baastrup (SF):

I lighed med de foregående ordførere synes jeg heller ikke, jeg var vildt begejstret, da jeg så det her lovforslag, for det er altså ret svært. Men i bund og grund er det jo en god idé, at man i straffeloven definerer én gang for alle, hvad en juridisk person er. Det er utrolig besværligt at gå ind i særlovgivning og så hele tiden skulle fortolke sig frem til, hvordan man nu tilfældigvis har defineret den juridiske persons eventuelle bødeansvar.

Det er en fiks måde at få ordnet det på én gang for alle, hvis det er sådan, at Justitsministeriets lovafdeling har magt, som man tilsyneladende har agt, nemlig at sikre, at det for de forskellige typer særlove rent faktisk også bliver gennemført, at den henvisning til straffelovens 5. kapitel om strafansvar for juridiske personer fremover kommer til at gennemsyre hele særlovgivningen, når det drejer sig om straf.

Fru Gitte Seeberg rejste et problem, som jeg faktisk troede var løst, og nu rejser fru Gitte Seeberg det med den modsat rettede konsekvens, nemlig i og med at man har lavet udkastet til § 27, stk. 1, så har man derved også gjort op med det objektive erstatningsansvar i f.eks. arbejdsmiljøloven og i færdselsloven.

Jeg vil inderømme, at jeg havde forstået bemærkningerne på side 12 stik modsat, i og med at der står i arbejdsmiljøloven, at der er et objektivt erstatningsansvar. Så kan det godt være, at man i straffeloven har noget andet, men vi har en særlov, der hele tiden selv skal angive, hvordan der skal straffes. Man kan ikke med denne her straffelovsbestemmelse gå over i en særlovgivning og sige, at selv om det ikke er skrevet, at juridiske personer er ansvarlige, så er de det alligevel. Det skal fremgå tydeligt af den enkelte særlov, og det er faktisk indgangsbønnen til hele 5. kapitel.

Så med de her bemærkninger vil jeg sige, at hvis bare jeg har ret i min vurdering, er vi positivt indstillet.

Bjørn Elmquist (RV):

Jeg så et svar i et af udvalgene forleden dag, hvor man havde bedt om at få en undersøgelse af et forslags lixtal, at det kunne ministeriet selv klare, for man havde bare slået sin lixautopilot på, og så viste det sig, at det var et eller andet, 52, eller hvad det var.

Selv om man havde slået lixautopiloten på her, så er jeg ikke sikker på, at det ville have afsløret alle de besværligheder, vi måtte have med det, for det er ikke bare ordene objektivt individualansvar og nogle af alle de andre ord. Næ, det er sådan set også problemstillingerne.

Men overordnet vil jeg da sige, at formålet her er at få indføjet nogle generelle bestemmelser om kollektivt ansvar i straffeloven, sådan at man på de lovgivningsområder, hvor der er behov for det, kan henvise til reglerne i straffeloven. Det er sådan set det overordnede formål, og det synes vi i Det Radikale Venstre er et godt forslag og et godt formål, fordi det giver en større ensartethed i retsanvendelsen, og det er et godt princip med ensartethed i retsanvendelsen i et civiliseret retssamfund.

Men så er der nogle uklårheder. Det synes jeg også ministeren i og for sig gør opmærksom på i sin fremsættelsestale og dér lægger det åbent op, for så vidt angår f.eks. straf af enkeltmands-virksomheder, hvor der kan være nogle vanskeligheder ved at udforme de generelle regler. Der

må man henholde sig noget til, om det nu er en enkeltmandsvirksomhed af lidt større omfang med et større antal ansatte, fordi man så kan sige, at det ikke bør være afgørende, hvilken form virksomheden drives i, om det er blevet et anpartsselskab eller et aktieselskab, eller om det er enkeltmandsejet, og der er nogle bud på i teksten her, hvordan man kunne opstille kriterierne.

Men det ene med det andet – jeg tror, at det her egner sig meget til at blive tygget igennem i udvalget for de ordførere blandt os, som ikke føler sig helt trygge og sikre endnu. Vi er indstillet på fra mit partis side at give det en hurtig og effektiv behandling i hvert fald og støtter lovforslaget.

Tom Behnke (FP):

Da jeg læste lovforslaget her, fandt jeg også frem til, at det unægtelig er sværttilgængeligt stof, men intentionerne i forslaget kan man sådan nogenlunde nå frem til, og så var min første tanke: Er det i virkeligheden ikke helt overflødigt, at vi laver den her lovtilføjelse? Kunne man ikke bare, hvis der er problemer og tvivl de steder, hvor der står en henvisning til juridiske personer, rette de bestemmelser til, sådan at de er nemmere at forstå og have med at gøre?

Men når man når lidt længere ind og ser, at det i virkeligheden er 200 steder i den danske lovgivning, hvor det fremgår, at man henviser til en juridisk person, kunne jeg godt se, at så var det nok nemmere, hvis man lavede en generel afgrænsning af, hvad man egentlig mener, når man siger en juridisk person, og hvad spille-reglerne er på det her område, og så var jeg pludselig helt anderledes positivt indstillet over for forslaget.

Jeg er også positiv over for, at man har taget både amter og kommuner og staten med ind i det her. Jeg er for så vidt også enig i, at man prøver at komme væk fra det objektive ansvar for enkeltpersoner. Det er også en positiv ting, som vi støtter ét hundrede procent.

Når vi kommer ned til den sidste del af forslaget, hvor vi taler om, at enkeltmandsvirksomheder også skal være omfattet, kommer jeg lidt mere i tvivl. Jeg forstår også på den betænkning, der ligger – så langt som jeg nåede at læse ind i den i hvert fald – at dér er udvalget også lidt i tvivl om, hvor afgrænsningen så skal gå, altså i forhold til det, at man på den måde i nogle tilfælde både vil kunne forfølge personen og firmaet, og det vil vel ikke være hensigtsmæs-

sigt, hvis de kommer i en dobbeltrolle. Det vil vi i hvert fald sætte meget store spørgsmålstejn ved.

Så for de dér enkeltmandsvirksomheder er det spørgsmålet, om det overhovedet er nødvendigt, at vi tager det med; om ikke det er tilstrækkeligt, at personen kan forfølges og straffes, om ikke det vil være rigeligt. Men som sagt er det jo unægtelig sværttilgængeligt stof. Jeg skal undlade på det her forslag at bede om at få læst lital, som jeg gjorde det på det andet forslag; det er jo helt urimeligt, at man gang efter gang skal se, at skalaen for, hvad et lital overhovedet kan være, bliver brudt. Det betyder, at vi er så langt oppe, at selv de, der har en stærk faglig indsigt, ikke er i stand til at læse det bare nogenlunde i et forståeligt tempo.

Men lovforslaget her, intentionerne er vi enige i. Og vi er enige i, at forslaget skal gennemføres, men vi vil da også gerne, inden vi når frem til, at vi skal stemme for forslaget ved tredjebehandling, være helt sikre på, hvad det er, vi stemmer for.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes ikke, det var særlig svært at læse selve forslaget. Det var mere, da man kom til bemærkningerne, og især når man kom til høringssvarene, så gik det helt galt. Og så var det, jeg overvejede det forslag, om vi ikke måske kunne skille den lovgivende magt fra Folketinget, sådan at vi på en eller anden måde fuldstændig kunne undgå det her.

Men jeg vil nøjes med at sige, at vi kan støtte formålet, som også andre har sagt, om, at man skal indføje nogle generelle bestemmelser i straffeloven om kollektivt ansvar, og vi er faktisk også meget tilfredse med, at der eksplicit bliver gjort opmærksom på, at det også omfatter kommuner.

Vi har nogle spørgsmål, som vi ikke har formuleret. Dem vil vi tage op i udvalget, og så må vi altså bruge udvalgsarbejdet til at gøre os lidt klogere.

Jeg ved ikke, om der skal laves en teknisk gennemgang, men det er et af de her forslag, hvis ikke man – hvad skal vi sige – er inde i det på forhånd, så er det rimelig vanskeligt at få klarhed på, om man er kommet hele vejen rundt.

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Tak for en positiv modtagelse. Jeg vil gerne give tilsagn om – hvis udvalget ønsker det – at der

bliver lavet en teknisk gennemgang af lovforslaget. Det er sådan, at der er taget hensyn til de høringssvar, der er indkommet. Det kan man ikke så meget se af selve lovteksten, men det kan man mere se af bemærkningerne.

I bemærkningerne er der forsøgt lagt nogle rammer om, hvad der er en enkeltmandsvirksomhed af større omfang, som kan sammenlignes med en anden virksomhed i selskabsform. Det er nogle rammer, der er lagt, og så vil det være domstolene, der skal afgøre det, og sådan nogle afvejningsspørgsmål er domstolene jo ikke uvante med, så det kan nok gå. Men det er jo en af de ting, vi kan tage op. Men jeg vil sige, at der er altså i bemærkningerne taget hensyn til høringssvarene, og så går forslaget i øvrigt ud til høring igen, sådan at udvalget kan nå at se også de svar.

Med hensyn til det objektive individualansvar er det meningen, at det skal fjernes alle de steder, hvor der er fornuft i at fjerne det, og det har ministerierne peget på, men på nogle områder skal det opretholdes, fordi det er fornuftigere at opretholde det; det gælder f.eks. på færdselsområdet og på arbejdsmiljøområdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 202: Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven. (Data kriminalitet).

Af justitsministeren (Bjørn Westh). (Fremsat 7/2 96).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Per Kaalund (S):

For 11 år siden, i 1985, blev der indført ændringer i straffeloven om data kriminalitet, og 10 år efter, i februar måned 1995, anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om en samlet vurdering af, hvorvidt den teknologiske udvikling siden 1985 tilsagde behov for nye lovgivningsinitiativer. Vi kan vel alle sammen medgive, at der er sket en ganske kraftig udvikling teknologisk igennem de seneste 10 år.

Svaret fra Rigsadvokaten har medført to ting, dels forslag fra justitsministeren om at lave nogle her og nu-ændringer af lovgivningen, og dels på længere sigt at få nedsat et udvalg, som kan komme med forslag.

Med hensyn til de konkrete forslag, der ligger, om ændring af straffeloven med forholdet om at afgive skriftlige erklæringer, har vi jo set en landsretsdøm, hvor man ikke ville acceptere en skriftlig erklæring afgivet på en diskette, og derfor foreslås loven nu ændret, således at der tilføjes »andet læsbart medie«, og det kan vi fra Socialdemokratiets side tilslutte os, således at det på naturlig vis kan indgå som bevismateriale i givet fald.

Med hensyn til de andre elementer i lovforslaget drejer det sig om den såkaldte hackerkriminalitet. Det er som bekendt forbudt at hacke sig ind på andres edb-anlæg og uberettiget skaffe sig adgang hertil.

Dér har politiet nogle problemer med efterforskning i disse sager, bl.a. i spørgsmålet om telefonaflytning, som jo er bydende nødvendig i disse sager, hvis man vil søge dem opklaret. Når det er et problem, skyldes det, at tilladelse til telefonaflytning efter dommerkendelse normalt kun gives, når der er en strafferamme. Kriminalitetskravet er op til 6 år, og i relation til hackerkriminalitet er strafferammen højst 4 år. Vi kan anbefale, at man ændrer retsplejeloven på dette område.

Med hensyn til det tredje element, nemlig tyveri af telefontid, er det et spørgsmål om meddeleleshemmeligheden, og dér er vi også indstillet på at anbefale, at lovgivningen ændres, så man kan indhente teleoplysning i efterforskningssammenhænge. Som sagt kræves der i begge de to sidstnævnte tilfælde dommerkendelser, og det synes vi også er helt i orden at der fortsat skal være.

Med hensyn til det fremtidige arbejde anser vi det for vigtigt, at det bebudede udvalg under